

VELJKO ŽVAN

AUTOMOBIL

JEDNA POVIJEST

FEDA VUKIĆ

THE CAR
A HISTORY
FEDA VUKIĆ

The Car – A History, written by Feda Vukic, is a book whose title could easily fool the reader. Once we open the book's door (its cover, of course, but we commend the ingenious idea of designer Negra Nigoevic who put a car's door knob suggesting we enter the world of cars by opening it), we will be surprised by the first contents page. Instead of an (expected) chronological history from the first models to today's racers, the titles of the book's ten chapters clearly announce a different approach. Spanning the invention of the wheel to McLuhan, the book is a very interesting read, as much as because of its insight into the automotive industry as because of its approach to analyzing the meaning of the car in human history. The chapters are meaningful and inspiring, and we can hope some of its thesis or chapters will become the base of further, separate research. In a new book – or books, perhaps.

[Translated by Mia Roth-Čerina]

UPI2M Plus
Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet, Studij dizajna
Zagreb, 2016.

Str. 255, hrvatski
[22,5/18 cm, boja, meki uvez]

Suradnik u istraživanju: Lovro Vukic
Urednica: Silvana Buconjic
Recenzenti: Daniela Angelina Jelincic, Mislav Ante Omazic
Dizajn: Negra Nigoevic
Lektura: Vesna Arsovski

ISBN 978-953-7703-33-2
CIP 000931304 [NSK Zagreb]

Knjiga Fede Vukica *Automobil, jedna povijest*, lako bi mogla naslovom zavarati čitatelja. Kada otvorimo vrata knjige (korice, dakako, ali valja pohvaliti dosjetku Negre Nigoevic koje je likovno opremila naslovnicu tipičnom automobilskom kvakom sugerirajući da otvaranjem ulazimo u svijet automobila), već će nas prva stranica sadržaja začuditi. Umjesto (očekivane) kronološke povijesti automobila, od prvih modela do današnjih jurilica, naslovi deset poglavlja jasno sugeriraju da se radi o sveobuhvatnom i originalnom pristupu.

Od kotača do McLuhana – u četiri bi se riječi preporučila knjiga. „Zavrtni kotač!” naslov je prvog poglavlja u kojem se uistinu započinje izumom kotača prije skoro četiri tisućljeća, a posljednje, deseto poglavlje nosi podnaslov „McLuhan i dalje”. S obzirom da je McLuhan predviđao (a što nije predviđao?) da će današnji automobil u budućnosti biti obična igračka, prisjećamo se da su i drevni Meksikanci izumili kotač ali su ga koristili samo kao – igračku.

Kao što za uporabu kotača nije dovoljna samo dosjetka, izum kotača, već čitav niz drugih okolnosti koje tom kotaču daju smisao, od konja ili govoda koji će kola vući do potrebe da se nešto prenese, tako i automobil nije samo genijalan izum već i zadovoljenje jedne potrebe u nastajanju. To je predmet Vukićeve knjige, automobil kao gospodarski, kulturni, umjetnički i socijalni fenomen, a ne puko prijevozno sredstvo. Naravno, neizbježno je obuhvatiti povijest automobila

kao proizvoda, od starih unikatnih grdosija, preko glasovitog Fordovog T modela, do današnjih električnih limuzina sa sofisticiranom elektronikom. Ali, ni najbolji mehaničar neće – ako rastavi automobil, uz lim, željezo, gumu, plastiku i boju – naci status, ugled, snove, čežnju, neće naci američki san i američke vrijednosti, neće naci uzavrele šezdesete, umjetničke tendencije, futurizam, tržišno takmičenje i konkurenciju. Ništa od toga u automobilu nema. Nema, ako ne znamo gledati. Vukić, srećom, zna i zato ćemo, čitajući (i gledajući) ovu zanimljivu knjigu, saznati pravu povijest automobila, ali onda i povijest nas samih. Jer povijest automobila nije i ne može biti ništa drugo nego povijest čovjeka, povijest koja stvara nove odnose, novu kulturu i nove vrijednosti.

Deset podjednako zanimljivih poglavlja Vukic posvećuje onim vrijednostima koje su stvorile automobil i koje je on, proizveden, stvarao. Iako kronološki poredana, poglavlja tematski obrađuju najzanimljivije fenomene. Već u početku, govoreći o parnom stroju i industrijskoj revoluciji, Vukić tehnologiju razumije kao «drugu prirodu» čime jasno definira tehniku kao novi prostor opstanka. Stoga već prvi automobil, onaj na paru, glomazan i praktički neupotrebljiv, nagovješćuje vlastitu budućnost, onu koju danas živimo. Radikalna promjena vremena i prostora koju donosi prva serijska proizvodnja automobila jest ona ista promjena koju je donijela već željeznica (za koju je Habermas rekao da je svijetu donijela novi kalendar) ali, kaže Vukić, s individual-

nom slobodom i mogućnošću impulzivnog kretanja. Slijede poglavlja koja tematiziraju pojavu industrijske estetike. Od Marinettijevog oduševljenja automobilom do obitelji Bugatti, Vukić nam pokazuje kako je automobil počeo dobivati konture umjetnički oblikovanog predmeta, ali opet to smješta u društveni kontekst i kulturne odnose pokazujući kako su proizvodnja stanova i automobila usko povezane. Jeste li, primjerice, znali da su Le Corbusierove ideje jeftinih stanova i Fordov T model dio iste priče?

„Američka noc” naslov je poglavlja koji govori sam za sebe. Više puta Vukic poseže za filmskim temama i naslovima kako bi slikom, predodžbom kontekstualizirao kulturne vrijednosti nekog razdoblja. Zanimljivo je i poglavlje „Pop Design” u kojem nas Vukic vodi kroz kratku povijest oglašavanja automobila. U to je vrijeme automobila već izgrađeni statusni simbol i komunikacijske se vrijednosti oglasa temelje na obećanjima sreće, slobode i erotike. Tehničke pojedinosti već su tada bile sporedne ili sasvim nebitne.

Vukićeva je knjiga iznimno zanimljiva, koliko zbog temeljitog uvida u povijest automobilske industrije, toliko i zbog pristupa koji u obzir uzima sve bitne elemente kojima se do kraja može razumjeti značenje koje automobil ima u ljudskoj povijesti. Poglavlja su sadržajna i inspirativna. Možemo se nadati da će poneke teze ili poglavlja autor u budućnosti razraditi kao zasebne teme. U nekoj novoj knjizi ili nekim novim knjigama.